

Uolevi Lehtinen

Kauppatieteiden asemasta

Kirjoitin keväätalvella Helsingin Sano- miin vieraskynäartikkelin "Kauppatie- teet sivuraiteilla", joka julkaistiin 18.4.2000. Perusväitteeni olivat seuraavat:

- kauppatieteellisen koulutuksen määrän perusteella Suomea voidaan pitää teollistuneiden maiden takapajulana
- liiketoimintaosaamisen ts. kauppatieteellisen osaamisen kokonaisohjelman tarve on ilmeinen
- ohjelman kehittämistyössä tarvitaan kokonaisvaltaista näkemystä ja valmiutta panostusten tuntuvaan lisäämiseen.

Saamani palaute on vahvistanut käsitystäni siitä, että nämä väitteet ovat perusteltuja. Haluan vielä jatkaa keskustelua muutamista väitteisiin liittyvistä kysymyksistä.

Erittäin kokonaisvaltaista ohjelmaa tarvitaan, koska vaaditaan monenlaisia toimia liiketoimintaosaamisen ja kaupallisen koulutuksen lisäämiseksi. Toimenpiteet koskevat kaikkia tasoja peruskoulutuksesta huippututkimukseen. Jos ohjelma on kokonaisvaltainen, toimenpiteillä on merkittäviä synergisiä vaikutuksia. Teknisellä alalla tällaisen ohjelman voidaan jos katsoa olevan.

Kauppatieteiden opiskelijaa kohti käytettävissä oleva rahamäärä on laskenut voimakkaasti kymmenen viimeisen vuoden ajan. Tämä on jo vaikeuttanut esim. opetuksen ja tutkimuksen laadun kehittämistyötä. Jatkuessaan tällainen kehitys estää laadun kehittämistyön, jopa heikentää laatua. Jotta opiskelija/opettajasuhde koko Suomen yliopistolaitoksessa saataisiin OECD-maiden keskiarvoon, yliopistojemme opetushenkilöstöä pitäisi lisätä 40 prosenttia. Jos kauppatieteellisen alan jälkeenjääneisyys halutaan paikata, tämä ei vielä riitä!

Melkoinen aikapommi liittyy kaupallisten ja teknisten yliopistoyksiköiden ja elinkeinoelämän palkkojen suhteeseen. Jo nykyisin monet vastavalmistuneet kauppatieteiden maisterit voivat saada professoriensa loppupalkkaa korkeamman aloituspalkan. Professorien reaalipalkat ovatkin laskeneet noin 15 prosenttia viimeisten 30 vuoden kuluessa. Ne ovat tulppana yliopistojen koko palkkakehityksessä. On syytä katsoa peiliin, koska vikaa on ollut myös professorien omassa edunvalvonnassa. Laskun syistä riippumatta kauppatieteiden huippututkijoita ei pystytä pitämään suomalaisissa yliopistoissa eikä heitä ainakaan saada lisää niihin, jos tilanne jatkuu tällaisena tai vielä kärjistyy. Opetuksen sekä varsinkin tutkimuksen taso laskee. Kaikki alasta kiinnostuneet lahjakkaat ylioppilaat eivät tällöin hakeudu suomalaisiin kauppatieteellisiin koulutusyksiköihin, lupaavia jatko-opiskelijoita ei tule riittävästi jatkokoulutusohjelmiin ja vähätkin valmistuneet tohtorit vedetään yliopistosektorin ulkopuolelle. Jos sekä opettajien että opiskelijoiden taso laskee samanaikaisesti tähän tapaan, katastrofin ainekset ovat valmiina.

Joskus ajatellaan, että kokemuksen karttuminen paikkaa koulutuksen puutteet. Näin ei asia ainakaan yksiselitteisesti ole. Esimerkiksi tästä sopinee tutkimus, jonka teimme Liiketaloustieteellisessä Tutkimuslaitoksessa joitakin vuosia sitten. Tutkimuksessa kysyttiin kaikilta Suomen Ekonomiliiton ja Insinööriliiton ulkomailla toimivilta jäseniltä, mitkä ovat suomalaisyritysten vahvuudet ja heikkoudet verrattuna ulkomaisiin kilpailijoihin. Tuotannollinen ja tuotekehitykseen liittyvä osaaminen arvioitiin selvästi paremmaksi kuin liiketoimintaosaaminen. Liiketoimintaosaamisessa konkreettisuontoiset kokonaisuuudet kuten laskentaosaaminen arvioitiin korkeammalle kuin abstraktimmat myyntiin, menekinedistämiseen ja hallintoon liittyvät taidot. Tulokset antanevat edelleen tietoa liiketoiminnan opetuksen kehittämiseen. Ehkä tutkimus olisi kuitenkin syytä uusaa laajemmassa muodossa.

Liiketaloudellista Aikakauskirjaa lukevat monet "akateemikot" ja myös monet käytännön liike-elämää edustavat henkilöt. Koska uskon, että useat lukijoista toivovat minun tapaani kauppatieteellisen koulutuksen ja tutkimuksen aseman entistä selkeämpää tunnustamista ja kehittämistä, esitän pienen haasteen. Kirjoittakaa ajatuksistanne joko tässä tai vielä laajalevikkisemmässä lehdessä tai tuokaa muuten esille mielipiteitänne! Olette hyvällä asialla ja voitte omalta osaltanne

LTA 4/00

vaikuttaa kauppatieteellisen koulutuksen ja sitä kautta maamme taloudellisen tulevaisuuden parhaaksi. Niin tahdon uskoa.